

Волчкова А. А.
студентка 2-го курсу
факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ЗАХИСНОЇ ПРОМОВИ АДВОКАТА У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ

Адвокатура ще з часів Давньої Греції була пов'язана з красномовством та ораторським мистецтвом. Промова адвоката в усі часи дозволяла виявити суперечливі факти, які допомагають суду отримати аналіз обставин справи і спрямовують суддів до певної сторони. Дуже важливою є саме захисна промова адвоката, тому що завдяки неї підбивається підсумок судового слідства вирішується доля підсудного [1].

Як зазначається у настанові Міжнародної амністії по справедливому судочинству, кожен кримінальний процес є перевіркою поваги держави до прав людини, а участь у судових дебатах дає захиснику можливість розкрити версію звинувачення і викласти суду всі докази на користь підсудного. Позицією захисника є певна думка стосовно обвинувачення, яка обумовлена матеріалами кримінальної справи. Судова промова є засобом психологічного впливу на склад суду. Вона спонукає до певних рішень та є засобом правової пропаганди. Судову промову можна розглядати як засіб, який підвищує рівень правової грамотності громадян та виховує повагу до закону і прав та свобод людини та громадянина.

Однією з основних властивостей судової промови є її конкретність, яка виявляється в тому, що вона обмежена конкретною кримінальною справою та вимогами кримінально-процесуального закону. Тобто предмет промови співпадає з предметом судового розгляду. Наприклад, предметом судової промови може бути наявність чи відсутність суспільно небезпечного діяння, у скоєнні якого звинувачується підсудний або необхідність застосування до підсудного покарання (якого саме покарання).

Змістом промови є те, що саме оратор говорить про предмет, тобто з чого саме складається промова адвоката. Він повністю залежить від конкретних обставин справи, поставленої адвокатом мети, співвідношення обвинувальних і виправдувальних доказів, позиції підсудного та інших обставин. Оратори Стародавнього Риму ділили виступ на п'ять частин, серед яких були: 1) вступ; 2) виклад обставин справи; 3) приведення доказів на користь своєї точки зору; 4) спростування доводів противника; 5) висновок;

Захисна промова – це жива та творча справа. Її індивідуальність прямо залежить від обвинувачення. Чіткий план промови не зазначається у законодавстві, але існують певні елементи заради успіху «витвору ораторського мистецтва», серед яких слід виокремити: 1) вступ; 2) аналіз фактичних обставин справи; 3) аналіз юридичної сторони пред'явленого

обвинувачення; 4) характеристика особи підсудного; 5) висновок.

Захисник визнається учасником процесу, який здійснює процесуальну функцію захисту підсудного або ширшу функцію надання юридичної допомоги та охорони законних інтересів.

Тема захисного мовлення залежить від того, яку позицію прийме підзахисний. Якщо їм не заперечується вина у скоєнні злочину, тоді темою промови захисника буде кваліфікація вчинених підсудним дії та вирішення питання про міру покарання.

Розпочати захисну промову часто буває складно. Для того, щоб вплинути на слухачів і переконати їх логікою суджень та доводів, необхідно привернути їхню увагу, змусити їх не тільки слухати мову, але й сприймати те, що у ній говориться.

Найбільш важливою та відповідальною частиною захисної мови є головною частиною. Вона включає аналіз доказів, оцінка правильності кваліфікації злочину та розповідь про особи підсудного. Послідовність елементів головної частини захисної мови залежить від позиції захисника у справі, проте якщо адвокат заперечує докази, він не може дати аналіз кваліфікації доти, доки не проаналізує докази.

Заклучна частина захисної мови є підбиттям підсумку виступу захисника. Ця частина мови має висловити ту ідею, яка є головною, вона має позначити основну думку захисту.

У висновку захисник повинен чітко і ясно сказати те, про що просить суд: виправдання підсудного, якщо його вина не встановлено, про призначення йому мінімального терміну покарання

Існує таке поняття, як альтернатива. Вважається, що альтернатива не тільки можлива, а й просто необхідна у тих випадках, коли підстав для заперечення звинувачення явно недостатньо, щоб суд погодився з аргументами захисника. При побудові своєї промови захисник повинен знайти місце як для характеристики особистості підзахисного, так і для спростування правильності кваліфікації.

Можливий і інший прийом прихованої альтернативи, згідно з яким при запереченні провини підсудним, початок захисної мови необхідно починати з опису особи підсудного, а потім перейти до аналізу доказів з яких можна зробити висновок про його невинність. В даному випадку захисник не вимовляє слів, які б говорили про пом'якшення покарання, він лише характеризує свого підзахисного, як особистість з позитивної точки зору.

Отже, захисна промова адвоката в кримінальному процесі дуже важлива, тому що, окрім логічно доказової частини промови, велике значення має психологічний вплив на слухачів, оскільки метою промови є переконання у правоті своєї позиції у справі [1].

Список використаної літератури:

1. Храпенко О. О. Особливості захисної промови адвоката у

кримінальному процесі. URL: <http://dspace.onua.edu.ua/handle/11300/18210>

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доцент **Храпенко Олена Олегівна**